

Position paper

Datum
7-4-2023

Ons kenmerk
00253588/2023

Telefoon
0652483727

Contactpersoon
G.J. van Unen MSc MBA

Bijlage(n)

Onderwerp

Rondetafelgesprek TK over Woonplaatsbeginsel en Doordecentralisatie Beschermd Wonen

Geachte Vaste Tweede Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Binnenkort voert uw Kamer een Rondetafelgesprek over het wetsvoorstel met betrekking tot het Woonplaatsbeginsel en de Doordecentralisatie Beschermd Wonen. Namens 100 leden voelt de Nederlandse ggz de behoefte om u van informatie te voorzien, teneinde dit wetsvoorstel goed te kunnen beoordelen en hierover in debat te gaan met staatssecretaris van Ooijen.

Na een kritisch [rapport van de Raad van State](#) heeft staatssecretaris Van Ooijen de invoering van het wetsvoorstel over het woonplaatsbeginsel en de doordecentralisatie van beschermd wonen uitgesteld naar 1 januari 2024. In [brieven aan de Tweede Kamer en de VNG](#) schreef de staatssecretaris dat hij de in gang gezette beweging naar 'beschermd thuis' nog volledig steunt, maar dat hij twijfelde aan de uitvoeringskracht van het door decentraliseren van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de centrumgemeenten naar alle Nederlandse gemeenten. De bewindspersoon wilde daarom het jaar 2022 gebruiken om samen met stakeholders te kijken hoe het oorspronkelijke wetsvoorstel op een aantal onderdelen te verbeteren. De Nederlandse ggz is hier samen met Valente en Mind in het voorjaar van 2022 bij betrokken geweest. De Nederlandse ggz heeft de staatssecretaris daarna een aantal concrete suggesties ter verbetering van het wetsvoorstel gedaan.

Na bestudering van het 'aangepaste' wetsvoorstel en aanvullende documentatie blijkt hier tot onze spijt niets mee te zijn gedaan; op wat tekstwijzigingen na is er nauwelijks iets veranderd in de wettekst en de Memorie van Toelichting, waardoor het risico dat met name de meeste kwetsbare cliënten, in lijn met de eerdere kritiek van de Raad van State alsnog de dupe kunnen worden van afschuifgedrag van gemeenten onderling: *"Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om zich onbevoegd te verklaren en zullen meer tijd kwijt zijn aan overleg over de vraag welke gemeente verantwoordelijk is. Cliënten die worden geweigerd kunnen alleen bij een andere gemeente achteraan in de rij gaan staan, terwijl dit juist kwetsbare mensen zijn die niet zo lang kunnen wachten."* Dit mag wat de Nederlandse ggz betreft *niet* gebeuren.

de Nederlandse ggz

De Nederlandse ggz herkent de vraagtekens die de Raad van State heeft bij de effectiviteit en efficiëntie van het woonplaatsbeginsel en de doordecentralisatie van beschermd wonen naar alle gemeenten. In het huidige wetsvoorstel is er geen enkele fundamentele verbetering aangebracht wat maakt dat de kritiek van de Raad van State nog onveranderd actueel is.

Naar verwachting van de Nederlandse ggz maakt dit wetsvoorstel de uitvoering ingewikkelder:

- Elke gemeente wordt verantwoordelijk voor beschermd wonen (zowel financieel als op kwaliteit), maar is niet belast met de uitvoering ervan. Vooral als er sprake is bovenregionale plaatsing(en) zal dit leiden tot uitsluiting en afschuifgedrag (ontwijken van verantwoordelijkheid van bijvoorbeeld dak- en thuisloze burgers met een complexe zorgvraag);
- De Nederlandse ggz heeft sterk aangedrongen op een herijking van hoog complexe doelgroepen met een laag volume, en pleit voor deze doelgroepen voor landelijke toegang. Ondanks een toezegging hiertoe heeft deze herijking niet plaatsgevonden, en is het wetsvoorstel ook niet geactualiseerd op dit punt (gebaseerd op het AEF rapport van 2020 (die de bijlage), waarbij vooral ggz problematiek in combinatie met verslavingsproblematiek naar voren is gekomen);
- Door de beperkte schaalgrootte (iedere gemeente voor zich) zal wordt beschermd wonen duurder, met nog meer indicatiestellers die dubbel werk gaan doen (hetgeen nu al steeds meer zichtbaar wordt);
- Onze zorg is dat de kwaliteit van de begeleiding en ondersteuning in beschermd wonen door de beperkte schaalgrootte erop achteruit gaat;
- Het woonplaatsbeginsel draagt onzes inziens niet bij aan de doordecentralisatie naar alle gemeenten, zoals ooit bedoeld was met de beweging naar een 'beschermd thuis'. Juist de huidige centrumgemeenten zijn het beste toegerust om dak- en thuislozen te huisvesten. Het zal leiden tot verlies van expertise, aanzienlijke kostenverhoging(en) en vermeerdering van de administratieve lasten voor gemeenten en zorgaanbieders;
- Zorgaanbieders zullen met een veel groter aantal gemeenten contracten moeten afsluiten;
- Zorgaanbieders zullen met aanzienlijke hogere administratieve lasten te maken krijgen;
- Het toezicht dient aanzienlijk geïntensiveerd te worden (ook in verband met een hoger risico op zorgfraude);
- Anders dan te doen gebruikelijk bij andere wet- en regelgeving heeft de staatssecretaris verzuimd om bij dit wetsvoorstel ook een uitvoeringstoets te laten doen. Met inachtneming van de kritische kanttekeningen door de Raad van State was dat wenselijk, zo niet noodzakelijk geweest.

Standpunt Nederlandse ggz

De Nederlandse ggz is evenals Valente van mening dat uitvoering van beschermd wonen voor 20.000 mensen door 342 gemeenten niet doelmatig en niet effectief is. Het lukt de gemeenten en maatschappelijke partners vooralsnog niet afdoende om te voorzien in een aantal essentiële randvoorwaarden voor sociale inclusie, zoals adequate huisvesting, de daarbij behorende prestatieafspraken tussen gemeenten, woningcorporaties en huurdersverenigingen, het hebben en uitdragen van een gezamenlijke, regionale woonzorgvisie voor kwetsbare doelgroepen en voldoende onafhankelijke cliëntondersteuning en/of hun belangenbehartiging op lokaal en/of regionaal niveau (de randvoorwaarden volgens de Commissie Dannenberg in 2015).

de Nederlandse ggz

Verandert dit met het woonplaatsbeginsel en de doordecentralisatie van beschermd wonen (inclusief het nieuwe verdeelmodel)? De Nederlandse ggz denkt van niet; dit zijn niet de juiste prikkels voor een betere samenwerking tussen de gemeenten onderling. Naar verwachting zullen met name kleinere gemeenten moeite blijven hebben om adequaat zorgaanbod op touw te zetten voor relatief kleine, maar zeer complexe doelgroepen (laag volume, hoog complex), ondanks het nieuwe hiervoor ontwikkelde instrumentarium, zoals de norm voor opdrachtgeverschap, de vangnetregeling en de nieuwe geschillencommissies (alleen toegankelijk voor gemeenten en zorgaanbieders).

De vraag blijft dan ook of we dat van alle gemeenten moeten verlangen, daar waar de huidige centrumgemeenten dit doorgaans al goed opvangen. Deze 'one-size-fits-all gedachte' zal naar verwachting onbedoeld negatief uitwerken, voor zowel cliënten als zorgaanbieders.

De zogenoemde 'verplichte samenwerking' tussen gemeenten beperkt zich in het wetsvoorstel overigens tot de gezamenlijke inkoop. Verder zijn gemeenten vrij in hoe zij de samenwerking in een of meer regio's inrichten, wat zij voor deze cliëntgroepen qua voorzieningenaanbod op touw zetten en met welke stakeholders zij samenwerken. Naar de mening van de Nederlandse ggz is dit veel te vrijblijvend, mede gezien de huidige uitvoeringspraktijk, zoals hiervoor omschreven en zal leiden tot een forse toename van administratieve lasten en toename van overhead, zowel voor zorgaanbieders als gemeenten.

Hoe dit vraagstuk te benaderen, wat vragen we van de politiek?

De Nederlandse ggz wil pragmatisch omgaan met het vraagstuk dat voorligt. Zowel het oorspronkelijke als het aangepaste wetsvoorstel doorstaan de toets der kritiek van de Raad van State niet. In navolging van [een brief aan uw Kamer](#) (30 november vorig jaar) pleit de Nederlandse ggz opnieuw voor het **wettelijk verankeren** van:

- De rechten van cliënten (zoals het recht van cliënten om in problematische situaties ook naar een geschillencommissie te kunnen stappen, kan in aangepaste wetsvoorstel niet);
- Onafhankelijke cliëntondersteuning en/of belangenbehartiging op lokaal/regionaal niveau;
- Regionale samenwerking bij het organiseren, uitvoeren en inkopen van beschermd wonen en maatschappelijke opvang;
- Een vangnetregeling, die bij problematische casuïstiek de onderlinge verdeling van taken, (financiële) verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen gemeenten overzichtelijk en afdoende regelt en/of structureert, en deze uitbreiden met een redeneertrant en/of werkwijze bij cliënten met een niet of onduidelijk herleidbare woonplaats (nu niet uitgewerkt);
- Landelijke afspraken en herijking ingeval van bovenregionale plaatsingen bij hoog complexe doelgroepen (in relatief lage volumes);
- Een escalatieladder op bestuurlijk niveau als gemeenten er onverhoopt niet uitkomen, met in die gevallen doorzettingsmacht voor de bewindspersonen van het ministerie van VWS.

En het *regelen van*:

- Meer adequate huisvesting voor kwetsbare doelgroepen;

de Nederlandse ggz

- Bijpassende prestatieafspraken tussen gemeenten, woningcorporaties en huurdersverenigingen;
- Handelen naar en monitoren van (de verdere ontwikkeling van) de regionale woonzorgvisie bij de gemeente(n).

Tot slot

De Nederlandse ggz kan zich goed vinden de weg naar een beschermd thuis, maar vindt de gekozen route onlogisch en onnodig complex en duur. In feite is de weg naar beschermd thuis al ingezet en is dit veel eenvoudiger te optimaliseren. Het is nu al zo dat sinds de invoering van de WMO in 2015 elke gemeente verantwoordelijk is voor de uitvoering van begeleiding en dagbesteding, gericht op sociale inclusie, actief meedoen in de samenleving. De beweging naar Beschermd thuis is geen 'afschalen van beschermd wonen' maar vooral een vorm van 'begeleiding plus'. Hiermee voorkom je in veel gevallen uit huis plaatsingen en beschermd woon plaatsingen in al bestaande (regionale) voorzieningen, precies zoals de commissie Dannenberg het heeft bedoeld.

We zijn uiteraard bereid tot een nadere toelichting op onze zienswijze. Rest ons u een kritisch Rondetafelgesprek toe te wensen op 17 april a.s..

Met vriendelijke groet,

Ruth Peetoom
voorzitter